

Dr hab. Karina Stasiuk-Krajewska

Wydział Prawa i Komunikacji Społecznej

Uniwersytet SWPS, Wrocław

RECENZJA

dorobku naukowo-badawczego, dydaktyczno-organizacyjnego

oraz w zakresie współpracy międzynarodowej i popularyzacji nauki

dr. Przemysława Wiatra ubiegającego się o nadanie stopnia doktora habilitowanego

w dziedzinie nauk społecznych

w dyscyplinie nauki i komunikacji społecznej i mediach

1. Życiorys zawodowy habilitanta – najważniejsze fakty

Droga naukowa i zawodowa Habilitanta rozpoczęła się od studiów filozoficznych, które – jak czytamy w autoreferacie – wywarły istotny wpływ na myślenie o świecie oraz dalszą drogę naukową Habilitanta, ponieważ odkryły przed nim „prostą, a w swej prostocie niezwykle sugestywną myśl: mianowicie, że jako ludzie żyjemy w dwóch równoległych, czasem przenikających się, czasem przeczących sobie wzajemnie światach – świecie materialno-przyrodniczych potrzeb i instynktów oraz w świecie idei, symbolicznych form, dyskursów, teorii, mediów” (s.15). W 2011 roku Habilitant uzyskał licencjat międzywydziałowych studiów filozoficzno-historycznych na Wydziale Filozofii i Socjologii oraz Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej na podstawie pracy zatytułowanej *Geneza i XX-wieczne konsekwencje nacjonalizmu niemieckiego*.

Następnie Przemysław Wiatr kontynuował drogę zawodową i naukową, pozostając wiernym idei łączenia różnych dyscyplin naukowych i obszarów badawczych. W 2013 roku uzyskał dwa tytuły magistra: dziennikarstwa i komunikacji społecznej (na Wydziale Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej; na podstawie pracy zatytułowanej *Vilém Flusser – ku*



filozofii mediów oraz filozofii oraz na Wydziale Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej; na podstawie pracy zatytułowanej *Etyka filozoficzna Roberta Spaemanna*). W 2017 roku Habilitant uzyskał tytuł doktora nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce na Wydziale Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej na podstawie rozprawy zatytułowanej *Viléma Flussera teoria kultury: komunikacja, media, społeczeństwo* (obronionej z wyróżnieniem). Praca została obroniona z wyróżnieniem, a jej recenzentami byli: prof. dr hab. Andrzej Gwóźdź oraz dr hab. Kazimierz Krzysztofek,

Od 1.03.2018 roku do chwili obecnej (2024) Habilitant nieprzerwanie pracował w pełnym wymiarze jako adiunkt (w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach) w Katedrze Teorii Mediów (wcześniej: Zakład Filozofii i Socjologii Polityki), w Instytucie Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach, na Wydziale Politologii i Dziennikarstwa (wcześniej: Wydział Politologii) Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

Realizując zadania badawcze i dydaktyczne w swoim miejscu pracy, Habilitant angażował się równocześnie w działalność tłumaczeniową oraz regularną radiową działalność popularyzatorską.

2. Ocena osiągnięć naukowych

2.1. Ocena wskazanego przez Habilitanta osiągnięcia naukowego

Jako główne osiągnięcie naukowe po uzyskaniu stopnia naukowego doktora, mające stanowić istotny wkład w rozwój dyscypliny, Habilitant wskazał monografię *Peter Sloterdijk – ćwiczenia z prowokacji. Rzecz o niedogmatycznej teorii mediów* (ISBN 978-83-227-9795-2), wydaną przez Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie w 2024 roku. Recenzentem wydawniczym publikacji był prof. dr hab. Piotr Zawojski.

Monografia liczy 277 stron, składa się z: wprowadzenia (*Prowokacje: albo o wyzwaniach i wezwaniach*); rozdziału pierwszego (*Filozof na scenie – (auto)biografia intelektualna i problem (teorii) mediów*); rozdziału drugiego (*Sfery i antropotechniki – antropologia mediów*), rozdziału trzeciego (*Globalizacja i masy – kultura mediów*) oraz zakończenia (*Ku filozoficznej teorii mediów*). Monografia uzupełniona jest bibliografią, która składa się z dwóch zasadniczych części: literatura podmiotu (ponad 70 pozycji, będących tekstami autorstwa Sloterdijka lub wywiadami/rozmowami z nim) oraz literatura przedmiotu (zawierająca opracowania dotyczące Sloterdijka oraz literaturę uzupełniającą, w sumie ponad 260 pozycji). Taką bibliografię uznać należy za wystarczającą, istotny jest także proponowany przez Autora układ, który ułatwia czytelnikowi orientację i zwiększa przejrzystość prezentacji. W części „literatura przedmiotu” znajdujemy teksty o zróżnicowanym charakterze (np. książkę Olgi Tokarczuk *Bieguni*, co wzbudziło pewne moje wątpliwości, nie jest to bowiem literatura



naukowa). Jednak stosunkowo niewiele jest literatury innej niż ta dostępna w języku polskim, co mogłoby wzbogacić proponowaną interpretację, zwłaszcza w zakresie recepcji prac Sloterdijka. Jeśli chodzi o literaturę polskojęzyczną piszącej te słowa zabrakło tekstu: P. Kowalski, *Refleksje o antropologii mediów* („Dziennikarstwo i Media”, 1/2010), który stanowił pionierskie wprowadzenie w tę kategorię, istotną przecież dla Habilitanta, w kontekście polskiej literatury przedmiotu. Choć Kowalski prezentuje inną interpretację tytułowego zagadnienia, ujęcie takie mogłoby być interesującym kontrapunktem dla rozważań Habilitanta, który wszak antropologii mediów poświęca osobny rozdział. Trzeba jednak podkreślić, że bibliografia, pomimo wyżej zgłoszonych drobnych uwag, jest zasadniczo satysfakcjonująca, zarówno jeśli chodzi o jej część podmiotową (szczególnie ważną dla czytelników zainteresowanych twórczością Sloterdijka), jak i przedmiotową.

Zasadniczą tezę, którą stawia w monografii Habilitant, jest twierdzenie, że filozofia Sloterdijka może (lub też powinna) być interpretowana jako filozofia (niedogmatyczna teoria) mediów. Wskazują na to zarówno tytuły rozdziałów oraz zakończenia, w których wprost pojawia się kategoria „media”; jak i pierwsze zdanie publikacji: „Peter Sloterdijk to światowej sławy niemiecki teoretyk mediów...” (s.13). Autor doskonale zdaje sobie sprawę z nieoczywistości tego stwierdzenia, ma także świadomość tego, że – w pewnym zakresie – może być ono wręcz odczytane jako prowokacja. Takie właśnie ujęcie koncepcji Sloterdijka stanowi największą wartość prezentowanej monografii, choć budzi też liczne i stosunkowo poważne kontrowersje, a raczej prowadzi do wniosków, które mogą być przedmiotem istotnej dla medioznawstwa (teorii mediów) dyskusji. Co wcale, dodajmy, nie jest wadą naukowej publikacji.

W kontekście „teorii mediów” Sloterdijka Autor stawia pytania o rolę filozofii w dogmatycznej i niedogmatycznej teorii mediów, jednocześnie – słusznie – wskazując, że brak konkretnych tekstów, które Sloterdijk poświęciłby mediom, jest argumentem na rzecz wartości prezentowanej rozprawy, która - zbierając wątki rozrzucone w różnych tekstach (wypowiedziach) Sloterdijka - rekonstruuje jego filozofię jako możliwą teorię mediów właśnie.

Tak zarysowany najogólniejszy cel książki jest ważny i inspirujący dla teoretyków komunikacji, zwłaszcza zaś medioznawców. Wypełnia bowiem, przynajmniej częściowo, istotną lukę w polskim medioznawstwie – lukę w postaci braku silnego i uporządkowanego zaplecza teoretycznego i filozoficznego, które pozwoliłoby budować stabilne teoretycznie i metodologicznie paradygmaty teorii komunikacji (i teorii mediów) jako nauki interdyscyplinarnej.



W zarysowanych powyżej kontekstach Autor monografii wskazuje, że filozofię Sloterdijka można przede wszystkim analizować jako „niedogmatyczną teorię” mediów. W tym ujęciu kategoria medialności (w rozumieniu „bycia pomiędzy”) może być interpretowana jako podstawowa kategoria filozoficzna. Sloterdijk, jak pisze Przemysław Wiatr w autoreferacie, jest „teoretykiem, który łączy ponad dwadzieścia pięć wieków tradycji filozoficznej z najbardziej aktualnymi problemami współczesnego świata, problemami, które w znacznej mierze mają swoje źródła w techno-medialnych przemianach zachodniego społeczeństwa (przynajmniej w odniesieniu do dwóch ostatnich wieków” (s. 6). Tym samym, w interpretacji myśli Sloterdijka, której dokonuje Wiatr, teoria mediów staje się soczewką, przez którą powinniśmy patrzeć na świat (przez którą filozofowie powinni patrzeć na świat) – staje się zatem filozofią pierwszą. Interpretację taką uznać należy za tyleż inspirującą, co ryzykowną. Przede wszystkim – w tym ujęciu każdy filozof okazuje się teoretykiem mediów, a każda interpretacja świata - analizą tego, co medialne. Ponownie – przy odpowiednio szerokiej definicji kategorii mediów i mediatyzacji (podobnej w istocie do totalizującej, pansemiotycznej definicji komunikacji) założenia takie jest z pewnością do utrzymania. Jednak prowadzi ono do istotnych ryzyk poznawczych. Pomijając kwestię pytania o istnienie świata poza mediatyzacją (będące jednym z głównych problemów filozoficznych teorii dyskursu), zwróćmy przede wszystkim uwagę, że ten sposób myślenia teoretycznego pozbawia teorię komunikacji czy też teorię mediów (w tym przypadku pojęcia te można ze sobą utożsamić) jej odrębności - zarówno teoretycznej jak i metodologicznej. Jeśli wszystko jest o mediach i przez media, nauka o mediach staje się nauką o wszystkim. Autor monografii zdaje się dążyć w kierunku tej interpretacji, deklarując wprost w autoreferacie, że „rozdzielenia dyscyplinarne nie mają racji bytu” (s. 5). Niewątpliwie, żaden ze współczesnych filozofów nie może być obojętny na media, ale czy oznacza to również, że każda teoria społeczna, zwłaszcza zaś każda koncepcja filozoficzna może czy też powinna być rozpatrywana jako teoria mediów? Jak była już o tym mowa, odpowiedź na to pytanie, wcale nieoczywista, niesie się sobą poważne konsekwencje dla statusu medioznawstwa jako dyscypliny naukowej.

Nie ulega jednak wątpliwości, że analizowanie filozofii Sloterdijka jako filozofii mediów jest nie tylko uzasadnione, ale także poznawczo płodne i ważne dla medioznawstwa. Bowiem Sloterdijk może być także interpretowany, co przekonująco wykazuje Autor monografii, jako niedogmatyczny teoretyk mediów, tam bardziej, że – jak słusznie zauważa Wiatr - sam siebie tak postrzega (przynajmniej w części swoich wypowiedzi).

Warto zauważyć jednak, że w autoreferacie Habilitant cel ten (interpretację koncepcji filozoficznej Sloterdijka jako teorii mediów) przedstawia jako drugi, pierwszym jest bowiem

„zaprezentowanie [Sloterdijka] jako jednego z najważniejszych filozofów naszych czasów” (s.7). Niestety takie założenie, wprost sformułowane w autoreferacie i wyraźnie towarzyszące Autorowi podczas pracy nad książką, prowadzi czasem na manowce. Są to manowce nadmiernej sprawozdawczości, ograniczenia kontekstów analizy, zbyt daleko idącego – w ocenie piszącej te słowa – uzależnienia języka Autora od języka bohatera publikacji. Co istotniejsze – wątek kontekstu mediologicznego czasami się gubi lub zostaje zmarginalizowany. O ile doskonale prezentuje się w strukturze książki, o tyle nierzadko ginie w narracji. Dobrym przykładem jest omówienie kwestii podmiotowości sferycznej, gdzie wyodrębniony jako „komentarz mediologiczny” fragment ma zaledwie około trzech stron wobec kilkunastu stron analizy koncepcji i związanych z nią pojęć. Choć, co trzeba odnotować, wątki mediologiczne znikają i pojawiają się w całym rozdziale. Jasne jest, że krytyczna analiza i prezentacja złożonej koncepcji filozoficznej, jaką jest niewątpliwie koncepcja Sloterdijka, skazana jest poniekąd na pewien typ wielowątkowości i uzależnienia od języka twórcy koncepcji. Wydaje się jednak, że wywód warto byłoby nieco uporządkować, uniknąć powtórzeń i ograniczyć dygresyjność, zwłaszcza zaś zadbać o to, by głos Autora monografii, Przemysława Wiatra, był lepiej słyszalny – przede wszystkim w trosce o utrzymanie pierwotnych założeń i celów monografii, które wiążą się z prezentacją filozofii Sloterdijka jako filozofii (dogmatycznej lub nie) mediów. Byłoby to tym bardziej wskazane, że pisząc o metodzie, Przemysła Wiatr powołuje się na podejście hermeneutyczne, gdzie horyzont autora, pozostającego w dialogu z Innym, powinien być jednak nieco bardziej wyraźny i widoczny. Ostatecznie jednak Habilitantowi udaje się w sposób względnie spójny zaprezentować polskiemu czytelnikowi założenia filozoficznej teorii Sloterdijka, która jest słabo obecna nie tylko w dyskursie medioznawczym, ale nawet w dyskursie filozoficznym w naszym kraju (mimo publikacji wielu prac filozofa w języku polskim). Wartością rozprawy jest to, że przywołuje ona typowe dla Sloterdijka kategorie i, na tyle na ile to możliwe, przedstawia ich znaczenia w kontekstach teorii mediów i komunikacji. Dlatego być może interesującym uzupełnieniem rozprawy byłby słownik pojęć oraz indeks tematyczny, który ułatwiłby czytelnikowi orientację w złożonych zagadnieniach omawianych przez Autora. Autorowi monografii udaje się także uchwycić i utrzymać krytyczny ton, obecny i ważny dla filozofii Sloterdijka, która jest nie tylko teorią, ale także zdystansowanym i niekoniecznie optymistycznym namysłem intelektualisty nad współczesnością i czynnikami, które ją wytworzyły. W tym kontekście być może brakuje nieco większej liczby nawiązań do realnych faktów ze świata mediów czy polityki. Jasne jest oczywiście, że nie było to celem książki,



jednak takie uzupełnienia ukazałyby wartość spostrzeżeń Sloterdijka w kontekście zmian realnie zachodzących we współczesnym świecie, czy też – we współczesnej sferze medialnej. Reasumując, przedstawiona monografia *Peter Sloterdijk – ćwiczenia z prowokacji. Rzecz o niedogmatycznej teorii mediów*, mimo zgłoszonych powyżej zastrzeżeń oraz podniesionych wątków polemicznych, stanowi przykład dojrzałego studium, którego oryginalność zasadza się na perspektywie przyjętej przez Autora, pozwalającej analizować filozofię Petera Sloterdijka jako filozofię czy też teorię mediów. Takie ujęcie wnosi istotny wkład w dyscyplinę nauki o komunikacji społecznej i mediach, zwłaszcza w zakresie ustanawiania jej podstaw filozoficznych i teoretycznych.

2.2. Pozostały dorobek naukowy Habilitanta

Pozostały dorobek Habilitanta zdominowany jest przez namysł nad teorią i recepcją filozofii (mediów) Viléma Flussera. Pozostając w tym obszarze dociekań Przemysław Wiatr publikuje w 2018 roku książkę (*W cieniu posthistorii – wprowadzenie do filozofii Viléma Flussera*), która powstaje jako zredagowana wersja pracy doktorskiej. Publikacja, czego dowodzą przytoczone recenzje, spotyka się ze stosunkowo dużym zainteresowaniem oraz dobrym przyjęciem w środowisku naukowym. Następnie, wciąż poświęcając uwagę przede wszystkim myśli Flussera, Habilitant publikuje na łamach polskich („Dialogi Polityczne”, „Lingua ac Communitas”, „Kultura-Media-Teologia”, „Kultura Współczesna”, „Przegląd Kulturoznawczy”, „Images”) oraz zagranicznych („Flusser Studies”, „Santa Barbara Portuguese Studies”) czasopism, a także w pracach zbiorowych redagowanych przez polskich badaczy. Redaguje także jedną pracę zbiorową (*Vilém Flusser i kultura mediów. O dialogu między słowem, pismem i obrazem technicznym*).

W autoreferacie (s. 16) Habilitant deklaruje, że myśl Flussera była „[p]ierwszym poważniejszym przykładem [Habilitanta] naukowych prób”. Jako kolejne „próby” naukowe wskazane jest zainteresowanie filozofią mediów Petera Sloterdijka (którego efektem jest publikacja przedstawiona jako główne osiągnięcie naukowe Habilitanta), lokowane w kontekście zainteresowania, jak pisze Habilitant „bardziej tradycyjnymi teoriami mediów”. Trzecim kręgiem zainteresowań badawczych, wskazywanym przez Habilitanta, ma być obszar „skomplikowanych relacji media-polityka” (s.21). Analiza dorobku naukowego Habilitanta wskazuje tu jednak na istotną dysproporcję i poważne ograniczenia. Habilitant przedstawia w swoim dorobku „po doktoracie”:

a/ jedną monografię, będącą, wg informacji zawartych w autoreferacie, publikacją zredagowanego doktoratu.



P. Wiatr, *W cieniu posthistorii – wprowadzenie do filozofii Viléma Flussera*, seria MONOGRAFIE Fundacji na rzecz Nauki Polskiej, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Toruń 2018).

b/ pięć rozdziałów w monografiach:

P. Wiatr, *Pół wieku później – historia (nie)jednego maszynopisu*, [w:] V. Flusser, *Komunikologia. Mutacja w relacjach międzyludzkich?*, przełożył i wstępem opatrzył P. Wiatr, Wydawnictwo Aletheia, Warszawa 2024, s. 7-19.

P. Wiatr, *W poszukiwaniu Innego – Vilém Flusser i życie dialogiczne*, [w:] *Vilém Flusser i kultura mediów. O dialogu między słowem, pismem i obrazem technicznym*, red. P. Wiatr i M. Sanakiewicz, Projekt:Media, Lublin 2021, s. 70-96.

P. Wiatr, *Filozofia kultury „po Bogu” – o powrocie do człowieka i transcendencji raz jeszcze*, [w:] V. Flusser, *Kultura pisma. Z filozofii słowa i obrazu*, przełożył i posłowiem opatrzył P. Wiatr, Wydawnictwo Aletheia, Warszawa 2018, s. 387-405.

P. Wiatr, *Spółczesność demokratyczno-liberalna w dobie informacjonizmu – wybrane problemy*, [w:] *Granice teorii polityki. Świat zachodni w stanie zagrożenia*, red. W. Bulira, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2018, s. 283-296.

P. Wiatr, *Viléma Flussera filozofia obrazu technicznego*, [w:] *Widzialność wyzwolona*, red. A. Gwóźdź przy współpracy N. Gruenpeter, Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2018, s. 46-67.

c/ sześć artykułów opublikowanych w czasopismach:

P. Wiatr, *Kondycja posthistoryczna. Rzecz o telewizji, nowych mediach i polityce*, „Images. The International Journal of European Film, Performing Arts and Audiovisual Communication”, nr 35/44/2023, s. 167–179.

P. Wiatr, *Nomada z Pragi – Vilém Flusser i paradoksalność ludzkiej egzystencji*, „Autobiografia. Literatura. Kultura. Media”, nr 2/17/2021, s. 175-189.

P. Wiatr, *Siegfried Zielinski – archeolog i wariantolog mediów*, „Dialogi Polityczne”, nr 29/2020, s. 141-152.

P. Wiatr, *Od filozofii designu do fenomenologii gestów. Vilém Flusser o tym, jak się rzeczy mają*, „Przegląd Kulturoznawczy”, nr 1/43/2020, s. 27-42.

P. Wiatr, *Between Literature and Philosophy – Vilém Flusser’s Nomadic Games*, „Santa Barbara Portuguese Studies”, nr 4/2020, <https://sbps.spanport.ucsb.edu/volume/4> (dostęp: 4.04.2024).

P. Wiatr, *In search of the Other – Vilém Flusser and dialogical life*, „Flusser Studies”, nr 27/2019, <https://www.flusserstudies.net/archive/flusser-studies-27-%E2%80%93-may-2019-special-polish-issue>.

Dorobek ten sumuje się do 12 publikacji naukowych (oraz jednej redakcji monografii naukowej), która to liczbę uznać należy za niesatysfakcjonującą, biorąc pod uwagę termin obrony rozprawy doktorskiej (2017 rok). Oczywiście kwestie ilościowe nie powinny być podstawowym kryterium oceny dorobku naukowego w naukach społecznych i humanistycznych. Jednak także analiza jakościowa budzi, w obszarze przedstawionym przez Habilitanta, liczne wątpliwości. Dwa spośród tekstów wykazanych jako publikacje w monografiach to w istocie krytyczne wprowadzenia do książek tłumaczonych przez Habilitanta, z kolei kolejna jest częścią książki, którą Habilitant redagował. Z przedstawionego dorobku zaledwie dwie publikacje nie dotyczą Flussera - zatem inne obszary, o których wspomina Habilitant w autoreferacie, reprezentowane są w bardzo ograniczonym zakresie.

Dominująca część dorobku Habilitanta „po doktoracie” jest w istocie ukierunkowana na różne problemy (technologię, ludzką egzystencję, obraz itp.) poruszane przez „filozofa z Pragi” (jak określa swojego bohatera Habilitant). Dwa teksty, które nie dotyczą bezpośrednio i wyłącznie Flussera, to analiza i krytyczne omówienie koncepcji Siegfrieda Zielinskiego oraz – najbardziej w mój ocenie interesujący tekst: *Społeczeństwo demokratyczno-liberalne w dobie informacjonizmu – wybrane problemy*, [w:] *Granice teorii polityki. Świat zachodni w stanie zagrożenia*, red. W. Bulira, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2018, s. 283-296. Jest to publikacja reprezentująca rodzaj dorobku naukowego, którego w zaprezentowanym zestawieniu brakuje. Publikacja, w której Habilitant wychodzi poza wąsko rozumianą analizę i interpretację myśli jednego, choćby i wybitnego, twórcy oraz podejmuje próbę ujęcia szerszego kontekstu zarówno teoretycznego, jak i społecznego, obszaru badań, który określić można „filozofią komunikacji” czy też „filozofią mediów”. W takim ujęciu filozofia ukazuje się jako podejście wartościowe i blisko związane nie tylko z refleksją politologiczną, ale także medioznawczą. Abstrahując zatem od ewentualnych uwag, które można zgłosić do tego kontentego tekstu (np. brak odniesienia się do istniejącej już wówczas bogatej literatury dotyczącej postprawdy czy bardzo żywo dyskutowanego już wtedy w tym kontekście zjawiska dezinformacji) warto podkreślić, że autor przyjmuje tu perspektywę, która wydaje się obiecująca w kontekście zastosowania podejścia (czy też paradygmatu) filozofii komunikacji do analizy zjawisk z obszaru mediów. Jednak tekst ten jest wyjątkiem wśród tych, które zaprezentował Habilitant jako dorobek „po doktoracie”.



Wobec powyższego, dostrzegając głębię refleksji Autora nad myślą Flussera, a także istotną rolę tej koncepcji we współczesnej filozofii mediów (czemu dużą uwagę poświęcono w autoreferacie), dorobek Habilitanta w opisywanym tu zakresie uznaję za niesatysfakcjonujący. Wspomnianą dysproporcję doskonale dokumentuje struktura autoreferatu zaprezentowanego przez Habilitanta: opis osiągnięć naukowych związanych z interpretacją i przyswojeniem na grunt polski myśli Flussera zajmuje około 5 stron (16-21), pozostała część – to zaledwie pół strony (miedzy s. 21 a 22).

Aktywność naukowa Habilitanta ma także inny, istotny aspekt. Jest to aspekt translatorski. W tym obszarze lokuje się seria tłumaczeń krytycznych, o których pisze Habilitant, w tym zwłaszcza:

V. Flusser, *Kultura pisma. Z filozofii słowa i obrazu*, przełożył i posłowiem opatrzył P. Wiatr, Wydawnictwo Aletheia, Warszawa 2018.

V. Flusser, *Komunikologia. Mutacja w relacjach międzyludzkich?*, przełożył i wstępem opatrzył P. Wiatr, Wydawnictwo Aletheia, Warszawa 2024 (recenzentki: dr hab. Marianna Michałowska, prof. UAM oraz dr hab. Grażyna Osika, prof. PŚ).

V. Flusser, *Pożegnanie z literaturą*, przeł. P. Wiatr, [w:] *Vilém Flusser i kultura mediów. O dialogu między słowem, pismem i obrazem technicznym*, red. P. Wiatr i M. Sanakiewicz, Projekt:Media, Lublin 2021, s. 17-21.

V. Flusser, *Metafory światła*, przeł. P. Wiatr, „Aspiracje”, nr 3/65/2021, s. 91-95.

V. Flusser, *Papieże*, przeł. P. Wiatr, „Aspiracje”, nr 2/64/2021, s. 90-93.

V. Flusser, *Sztuka życia*, przeł. P. Wiatr, „Aspiracje”, nr 2/64/2021, s. 94-97.

W kontekście translatorskim należy docenić dorobek Habilitanta. Nie ulega wątpliwości, że tłumaczenia, których się podjął, umożliwiły przyswojenie istotnej dla współczesnej filozofii komunikacji i mediów myśli Flussera językowi polskiemu, a zatem polskiemu medioznawstwu. Jest to tym ważniejsze, że percepcja filozoficznie zorientowanej refleksji medioznawczej, a nawet świadomość jej istnienia, jest wciąż w polskim medioznawstwie stosunkowo ograniczona. Nasza, wciąż jeszcze młoda dyscyplina, cierpi na trudności związane z budowaniem ogólnego zaplecza teoretycznego, odniesieniem się do pogłębionej refleksji na temat mediów, oparciem na niej, chociażby w kontekście ich statusu ontologicznego.

Działalność translatorska Habilitanta miała charakter profesjonalny i poszerzony, była w istocie pracą krytyczną nad dorobkiem Flussera. Na pozytywną uwagę zasługuje zwłaszcza to, że Habilitant pracował „na materiałach archiwalnych, niepublikowanych wcześniej maszynopisach, przechowywanych w archiwach Flussera w Berlinie oraz São Paulo” (s.19). Pozwoliło to nie tylko nawiązać kontakty międzynarodowe oraz osadzić refleksję Flussera w

szerszych kontekstach teoretycznych i społecznych, ale także realnie wzmocnić jego obecność w polskiej refleksji humanistycznej i – z drugiej strony – zbudować pozycję Lublina jako polskiego ośrodka Flusserowskiego na międzynarodowej arenie recepcji jego twórczości.

Reasumując, dorobek naukowy autora uznaję za niesatysfakcjonujący w zakresie autorskich publikacji naukowych w czasopiśmie czy monografiach, ale zasadniczo satysfakcjonujący w zakresie działalności translatorskiej Habilitanta.

2.3. Udział w konferencjach naukowych

Od roku 2018 Habilitant wziął aktywny udział w 13 konferencjach i seminariach naukowych, w tym zwłaszcza:

1. P. Wiatr, *Ekranizacja rzeczywistości – imaginaria społeczne zakłęte w obrazach*, Ogólnopolski Zjazd Katedr i Zakładów Teorii Polityki „Teoria polityki wobec współczesnych zmian społeczno-politycznych”, Opole, 25-26.04.2024 r. (organizator: Uniwersytet Opolski).
2. P. Wiatr, *Teoria mediów jako narracja. Kilka uwag na marginesie filozofii Petera Sloterdijka*, IV Zjazd Filmoznawców i Medioznawców „Narracje – Teorie, Strategie, Konteksty”, Warszawa 28-30.06.2023 r. (organizator: Uniwersytet SWPS w Warszawie).
3. P. Wiatr, wystąpienie pt. *Polityczne mediasfery – współczesne media masowe jako induktory społecznego stresu*, Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Mechanizmy sterowania i granice sterowności w procesach politycznych”, Stara Jedlanka 24-26.09.2023 r. (organizator: Uniwersytet Warszawski).
4. P. Wiatr, wystąpienie pt. *A może by tak nie płacić podatków... Petera Sloterdijka psychopolityczne prowokacje*, Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Współczesne modele wyjaśniania polityki”, Stara Jedlanka 23-24.05.2022 r. (organizator: Uniwersytet Warszawski).
5. P. Wiatr, wystąpienie pt. *Mapa pustyni. Dane i algorytmy okiem filozofii mediów i jej metafor*, VI Kongres Towarzystwa Komunikacji Społecznej, Gdańsk 22-24.09.2022 r. (organizator: Uniwersytet Gdański).
6. Udział w seminarium („Flusser po latach”) na zaproszenie Naukowego Towarzystwa Fotografii (z siedzibą przy Uniwersytecie Artystycznym w Poznaniu), online 10.05.2021 r.
7. P. Wiatr, wystąpienie pt. *Usensownić posthumanizm – kilka uwag wokół filozofii Petera Sloterdijka*, Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Cyberkultura 3.0. Aspekty



- medialne, kulturoznawcze, psychologiczne, prawne”, online 17.18.06.2021 (organizator: Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie).
8. P. Wiatr, wystąpienie w języku angielskim pt. In the shadow of posthistory, International Flusser Symposium „Flusser100”, online 12.05.2020 r. (organizator: Vilém Flusser Archive przy Universität der Künste Berlin).
 9. P. Wiatr, wystąpienie pt. *Od filozofii designu do fenomenologii gestów. Vilém Flusser o tym, jak się rzeczy mają*, III Zjazd Filmoznawców i Medioznawców „Przestrzenie. Praktyki. Artykulacje”, Łódź 17-19.06.2019 r. (organizator: Uniwersytet Łódzki).
 10. Udział w sympozjum naukowym pt. *Vilém Flusser i kultura mediów. O dialogu między słowem, pismem i obrazem technicznym*, Lublin 6.03.2019 r. (organizator: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej). Sympozjum miało formę otwartego spotkania seminaryjnego bez referatów. Drugą część sympozjum stanowiła rozmowa wokół mojej książki (*W cieniu posthistorii – wprowadzenie do filozofii Viléma Flussera*).
 11. P. Wiatr, wystąpienie pt. *Vilém Flusser i utopia społeczeństwa telematycznego*, Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Kultura ma znaczenie”, Lublin 20-22.11.2018 r. (organizator: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej).
 12. P. Wiatr, wystąpienie pt. „*Rewolucja danych*” i jej polityczne konsekwencje, IV Ogólnopolski Kongres Politologii „Państwo w czasach zmiany”, Lublin 18-20.09.2018 r. (organizator: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej).
 13. P. Wiatr, wystąpienie pt. *Monopol techno-medialny a liberalizm – studium z pogranicza filozofii mediów i polityki*, II Ogólnopolska Konferencja Naukowa w Starej Jedlance „Przesłanki i mechanizmy monopolizacji władzy”, Stara Jedlanka 16-18.09.2018 r. (organizator: Uniwersytet Warszawski).

Wskazane powyżej wystąpienia seminaryjno-konferencyjne wskazują na mocno ograniczoną, acz akceptowalną aktywność Habilitanta w tym zakresie. Na pozytywną uwagę zasługuje obecność w wielu ośrodkach w Polsce, a także udział w wydarzeniach o zróżnicowanej tematyce, wątpliwość budzi ograniczona aktywność na konferencjach zagranicznych czy międzynarodowych.

Habilitant nie wykazał aktywności w postaci współpracy w organizowaniu konferencji naukowych lub też zasiadaniu w komitetach organizacyjnych lub radach programowych tego typu wydarzeń. Taka aktywność byłaby oczekiwana ze względu na misję, którą przypisuje swojej twórczości Habilitant, która wiąże się w dużym stopniu z krytycznym wprowadzeniem do debaty naukowej w Polsce myśli filozofów, którym poświęca swą uwagę badawcza.

2.4. Udział w projektach badawczych



Habilitant pełnił funkcję kierownika projektu „Krytyczne opracowanie, przekład na język polski i wydanie maszynopisu *Mutation in Human Relations? Viléma Flussera*”. Grant (NPRH/U22/SP/495355/2021/10) w kwocie 49 188,00 uzyskał w ramach 10 konkursu Uniwersalia 2.2. organizowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki. Projekt realizowany był od 6.05.2022 r. do 5.06.2024 r. Rezultatem projektu jest publikacja: V. Flusser, *Komunikologia. Mutacja w relacjach międzyludzkich?*, przełożył i wstępem opatrzył P. Wiatr, Wydawnictwo Aletheia, Warszawa 2024.

3. Inne formy aktywności zawodowej

3.1. Aktywność dydaktyczna

Habilitant prowadzi nieprzerwanie, od ponad 10 lat, zróżnicowane, a jednocześnie powiązane z obszarem swoich zainteresowań badawczych, zajęcia na studiach zarówno I jak i II stopnia (w trybie stacjonarnym oraz niestacjonarnym) na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej (przede wszystkim na Wydziale Politologii i Dziennikarstwa, a także na Wydziale Humanistycznym UMCS), w tym zwłaszcza takie przedmioty jak: filozofia, zarządzane kryzysami informatycznymi, technologia informacyjna, filozofia kultury, polityka społeczna, filozofia jednostki i wspólnoty, komunikowanie międzykulturowe, podstawy filozofii; filozofia kultury; nauka o komunikowaniu; społeczne i kulturowe oddziaływanie mediów czy filozofia nowych mediów, sztuka i estetyka nowych mediów etyka mediów. Habilitant jest także twórcą autorskich programów zajęć fakultatywnych w języku polskim (film i filozofia, ideologie popkultury) oraz angielskim (digital stories in media, pictures in digital technology).

Habilitant realizuje także ograniczoną aktywność organizacyjną na macierzystej uczelni, będąc opiekunem praktyk na kierunku społeczeństwo informacyjne oraz opiekunem wybranych roczników na poszczególnych kierunkach. Brał także udział w pracach zespołów programowych na Wydziale Politologii i Dziennikarstwa UMCS oraz pełnił funkcje sekretarza Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej na Wydziale Politologii i Dziennikarstwa UMCS. Współpracował z otoczeniem zewnętrznym prowadząc zajęcia dla uczniów liceów województwa lubelskiego w ramach programu „Szkoły Partnerskie UMCS”.

Habilitant pełnił funkcję recenzenta prac licencjackich i magisterskich (około 60 recenzji) oraz był promotorem prac licencjackich, a także jest promotorem pomocniczym pracy doktorskiej, przygotowywanej pod kierunkiem prof. Jana Hudzika dotyczącej fotografii I połowy XX wieku w kontekście budowania opowieści o Lublinie jako mieście żydowskim.

Habilitant otrzymał trzy Nagrody Rektora UMCS.



Na podkreślenie zasługuje fakt korelacji pomiędzy tematyką zajęć dydaktycznych a zainteresowaniami badawczymi Habilitanta oraz zaangażowanie w charakterze promotora pomocniczego w przygotowanie rozprawy doktorskiej, co stanowi duże wyzwanie i istotne obciążenie o charakterze naukowo-dydaktycznym. Pozytywnie należy także ocenić prowadzenie zajęć w języku angielskim. Warto jednak zauważyć, że tematyka prowadzonych zajęć jest w znacznej części odległa od kwestii związanych z mediami, podobnie jak doktorat, którym współopiekuje się Habilitant.

Habilitant nie podaje liczby wypromowanych prac licencjackich, trudno zatem odnieść się do tego wskaźnika. Zajęcia prowadzone są generalnie na zróżnicowanych typach i trybach studiów, choć do dorobku dydaktycznego warto byłoby włączyć zajęcia na studiach podyplomowych, co stanowi odrębny typ doświadczenia dydaktycznego. Możliwość ich prowadzenia uzależniona jest oczywiście od oferty dydaktycznej uczelni, na której zatrudniony jest Habilitant. Pewną wątpliwość budzi także fakt gromadzenie doświadczenia dydaktycznego zasadniczo tylko w jednym ośrodku dydaktycznym (choć na różnych kierunkach studiów i w różnych jednostkach), co jest jedną z konsekwencji silnego związku Habilitanta z UMCS.

3.2. Aktywność międzynarodowa

Habilitant realizował aktywność międzynarodową w postaci:

- udziału w międzynarodowych warsztatach „iAware – Innovative Program for Digital Education for Adults” realizowanych w ramach programu Erasmus+ w 2022 roku;
- udziału w międzynarodowych warsztatach „The Design of Digital Privacy Technology. Political and Societal Potentials” zorganizowanego przez Polsko-Niemiecką Fundację na rzecz Nauki, Johannes Gutenberg Universität Mainz oraz Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (Lublin) w 2018 roku
- realizacji kwerendy naukowej w Vilém Flusser Archiv przy Universität der Künste Berlin, 25-28.07.2016 r. (Berlin).

3.3. Aktywność popularyzatorska i ekspercka

Habilitant szczególnie podkreśla w autoreferacie rolę aktywności popularyzatorskiej, nie tylko w kontekście tematyki prowadzonych przez niego badań, ale także własnej aktywności, a nawet szerzej – społecznej roli badacza-naukowca. W autoreferacie pisze (s.25-26) o projekcie medialnym, którego jest współtwórcą: „to przedsięwzięcie, które wpisuje się w post-oświeceniowy ideał teorii/nauki/filozofii zaangażowanej, czyli przekonania, że intelektualista – mam tu na myśli przede wszystkim osoby poruszające się po polach problemowych nauk humanistycznych i społecznych – aby pozostać w zgodzie z własnym powołaniem (w tej optyce przecież nie tylko zawodem), powinien sprawdzać, weryfikować i konfrontować swoją wiedzę



w zderzeniu z materia, do której ją odnosi. Wydaje mi się to szczególnie istotne w przypadku teoretyka mediów, czyli osoby, której przedmiotem namysłu są m.in. narzędzia, którymi sama się posługuje (pismo, język, mowa...)"

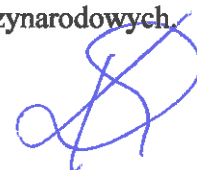
I rzeczywiście Habilitant posiada, realizowany regularnie i konsekwentnie, choć raczej niezróżnicowany, dorobek w zakresie popularyzacji nauki. Jest to przede wszystkim stworzony i prowadzony od 2019 roku przez Habilitanta i współpracowników z Katedry Teorii Mediów (prof. Jana Hudzika i dr. hab. Piotra Celińskiego, prof. UMCS) projekt medialny – autorska audycja radiowa zatytułowana „Profesura i Popkultura”. Habilitant charakteryzuje ten cykl programów (w ramach którego opublikowanych zostało 150 odcinków) jako audycję, w której „z perspektywy współczesnej humanistyki i nauk społecznych (przede wszystkim teorii mediów, filozofii kultury i filozofii polityki) komentujemy najważniejsze problemy i bieżące wydarzenia z obszaru kultury popularnej w szerszym kontekście społecznym i politycznym”. W ocenie piszącej te słowa audycja ta ma raczej charakter porannego/popołudniowego pasma rozrywkowego, w które wplecione są luźne nawiązania do humanistyki i nauk społecznych. Takie podejście może być jednak uzasadnione formatem medium i charakterystyką grupy odbiorczej.

Na uwagę zasługuje fakt, że w 2023 roku projekt „Profesura i Popkultura” wyszedł poza studio radiowe – Habilitant oraz zespół jego współpracowników, we współpracy z kinem Centrum Spotkania Kultur w Lublinie, zorganizował 10 spotkań Dyskusyjnego Klubu Filmowego „Profesura i Popkultura w kinie CSK”. Każde ze spotkań obejmowało projekcję wybranego filmu oraz godziną dyskusję moderowaną z uczestnikami spotkania.

W przedstawionym autoreferacie brak jest informacji o działalności eksperckiej Habilitanta (np. konsultacyjnej czy doradczej), brak także informacji o współpracy z otoczeniem gospodarczym.

3.4.Członkostwo w organizacjach

Habilitant jest aktywnym członkiem Polskiego Towarzystwa Badań nad Filmem i Mediami. W latach 2017-2021 pełnił funkcję członka komisji rewizyjnej lubelskiego oddziału Towarzystwa. W kadencji 2021-2025 został ponownie wybrany na tę funkcję. Opisana aktywność zasługuje niewątpliwie na pozytywną ocenę, należy się jednak upomnieć o rozważenie członkostwa w organizacjach powiązanych bezpośrednio z badaniem mediów i komunikacji (jak na przykład Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej), co niewątpliwie pozwoliłoby na poszerzenie percepcji i znajomości myśli, którą zajmuje się Habilitant, w środowisku polskich medioznawców i komunikologów. Brak informacji o członkostwie w organizacjach międzynarodowych.



4. Wniosek końcowy

Po szczególnej analizie dorobku dra Przemysława Wiatra stwierdzam, że monografia wnosi znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach. Pozostały dorobek habilitanta, choć w stopniu minimalnym, wystarczająco spełnia kryteria merytoryczne i formalne w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Tym samym **wnioskuje o nadanie dr. Przemysławowi Wiatrowi stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach.**

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Krzysztof..." followed by a stylized surname.